

Nota

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Rijkswaterstaat

Aan
Projectbureau Zeeweringen
t.a.v Joris Perquin
Middelburg

Definitief

Contactpersoon	Doorkiesnummer
Hans Jaspers/Rogier Kuil	030 – 285 7884
Datum	Bijlage(n)
20 mei 2005	-
Ons kenmerk	Uw kenmerk
PZDB-N-05043	-
Onderwerp	
Voortoets Vogel- en Habitatrichtlijn dijktraject Breskens Veerhaven	

1. Aanleiding

Uit waarnemingen van het waterschap en onderzoek van de Technische Adviescommissie voor de Waterkeringen is naar voren gekomen, dat in Zeeland de steenbekleding onvoldoende bestand is tegen zeer zware stormen. Om dit probleem op te lossen is in 1996 het Projectbureau Zeeweringen (Rijkswaterstaat, de Zeeuwse waterschappen, Provincie Zeeland) opgericht en is in 1997 gestart met het verbeteren van de dijkbekledingen langs de Westerschelde. Inmiddels is de uitvoering van de verbeteringswerken een eind gevorderd, maar moeten er nog steeds aanzienlijke trajecten worden aangepakt, waaronder het onderhavige traject.

De Westerschelde is aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van de Vogelrichtlijn (2000) en aangemeld in het kader van de Habitatrichtlijn (2004). Dijkverbeteringswerken kunnen in bepaalde gevallen leiden tot effecten op beschermde natuurwaarden. Deze effecten moeten worden getoetst aan de criteria van de genoemde beschermingskaders. In eerste instantie dient te worden bepaald of significante effecten kunnen worden verwacht. Dit gebeurt in de vorm van een zogenaamde 'voortoets'. Indien significante effecten niet kunnen worden uitgesloten dient een passende beoordeling te worden uitgevoerd. De voorliggende notitie betreft de voortoets. In de conclusies van de voortoets wordt aangegeven of een passende beoordeling noodzakelijk is.

De toetsing aan de Vogel- en Habitatrichtlijn zal gekoppeld worden aan het besluit vergunningverlening Wet op de waterkering (Wwk), waarvoor Provincie Zeeland

Rijkswaterstaat Bouwdienst
Postadres Postbus 20000,3 502 LA Utrecht
Bezoekadres Europalaan 44,3 526 KS Utrecht

Telefoon 030 285 76 00
Fax 030 288 31 03

009122 2005 PZDB-N-05043

005 Dijkverbetering Veerhaven Breskens - voortoets v

bevoegd gezag is. Indien de nieuwe Natuurbeschermingswet van kracht wordt, zal de toetsing onderdeel gaan uitmaken van een vergunningprocedure van LNV, waarbij in veel gevallen de provincie gemandateerd zal worden om als bevoegd gezag op te treden.

2. Het plangebied

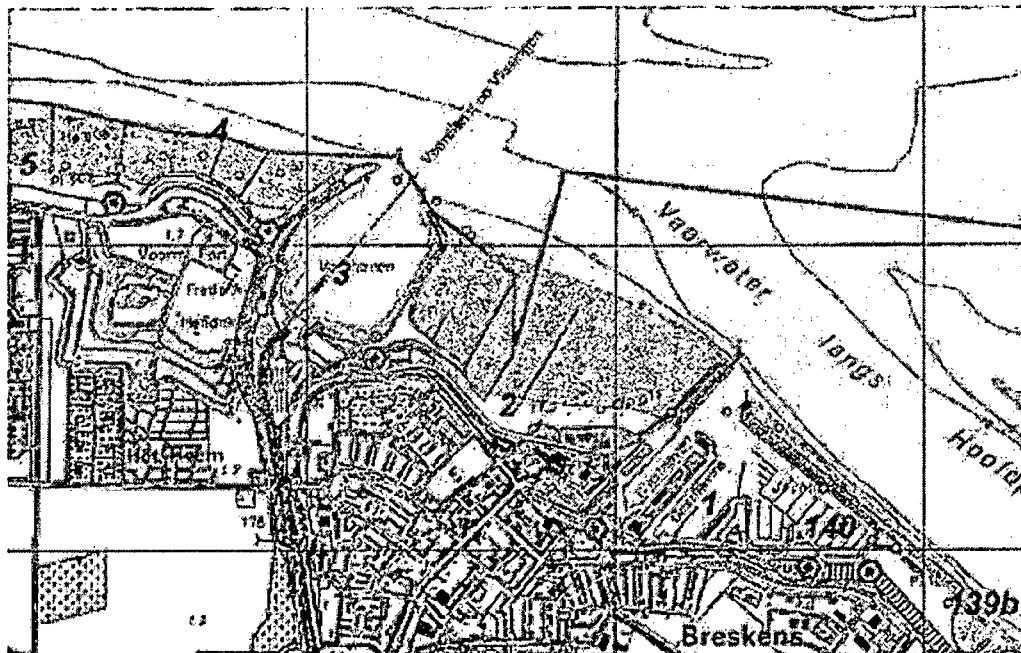
Het te verbeteren dijktraject ligt aan de Zeeuws-Vlaamse kant van de Westerschelde, direct ten noorden van Breskens (zie figuur 1). Het dijktraject ligt in de gemeente Sluis en valt onder het beheer van het District Zeeuwsche Delta van Rijkswaterstaat.

Het dijktraject waar gewerkt gaat worden bestaat uit twee deeltrajecten (zie figuur 3):

- Veerhaven: tussen dijkpaal 68,3 + 50 m en dp 68,5;
- Promenade strand: tussen dijkpaal 68,0 + 50 meter en dp 68,3.

Het deeltraject 'Veerhaven' ligt in de kom van de Veerhaven, ten oosten van de 'veerfuik'. Dijkvloeiing en bovenbeloop liggen hier ver uit elkaar met daartussen een zeer brede 'berm' in de vorm van het veerplein met (voormalige) opstelstroken, parkeerhavens en een horecagebouw.

Het deeltraject Promenade strand ligt in de 'oksel' van de oostelijke havendam en het brede 'strand' langs de Promenade van Breskens. Het bovenbeloop van de zeekering heeft hier het uiterlijk van een duin (verstevigde en overstoven duinvoet). Binnendijs liggen de woonhuizen van Breskens direct achter dit 'duin'. Op dit 'duin' bevindt zich precies ter hoogte van het deeltraject 'Promenade strand' een hotel.

Figuur 1. Topografie van planlocatie en omgeving

Figuur 2.L uchtfoto van planlocatie en omgeving

3. Beschrijving van de werkzaamheden

De geplande werkzaamheden zijn uitgebreid beschreven in de ontwerp-nota (Vermunt, 2005). In de keuze van de bekleding zijn de bestaande natuurwaarden meegewogen, waarbij herstel steeds een minimumeis is, mits niet in strijd met de veiligheidseisen.

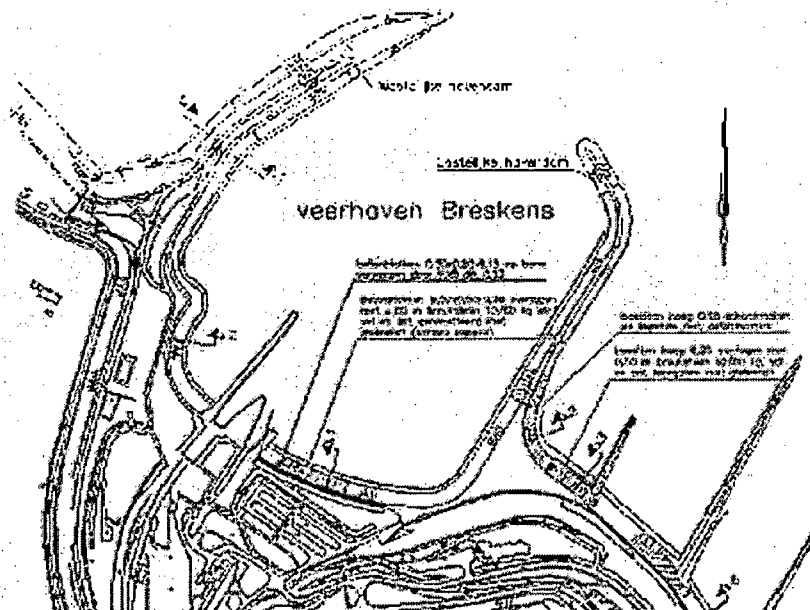
In de Veerhaven zal de bestaande bekleding van gepenetreerde stortsteen en betonblokken over een lengte van 25m worden overlaagd met breuksteen, niet vol en zat gepenetreerd (schone koppen). Dit laatste wordt speciaal gedaan opdat de aanwezige wierbegroeiing (niet wettelijk beschermd) zo snel mogelijk zal kunnen herstellen. Op dezelfde locatie zal het onderhoudspad, bestaande uit betonblokken (0,50 x 0,50 x 0,15 meter), over een lengte van circa 80m worden vervangen door waterbouwasfaltbeton met een laagdikte van 0,23 meter. Een doorgroeibare berm in de vorm van betonzuilen biedt hier onvoldoende sterkte.

Op het deeltraject 'Promenade strand' ligt de bekleding grotendeels onder een pakket zand. De bestaande bekleding van betonzuilen hoog 0,25 m wordt over een lengte van circa 60m ingegoten met asfaltmestiek en afgestrooid met steenslag. De bestaande bekleding van betonzuilen hoog 0,35 m wordt geheel overlaagd met breuksteen vol en zat ingegoten met gietasfalt. Voorafgaande aan het aanbrengen van de overlagingen van gepenetreerde breuksteen worden de onderliggende lagen schoongemaakt. A lgen, wieren en zand - en slibresten worden daarbij verwijderd. Dit gebeurt met een hoge drukspuit met water zonder bijvoeging van chemicaliën. Na de verbetering van de bekleding zal het aanwezige duinzand weer worden teruggeplaatst. De betonzuilen van

de boventafel (boven gemiddeld hoogwater) zullen worden ingegoten met gietasfalt, aan de bovenzijde aansluitend op de bestaande asfaltbekleding.

Om de werkzaamheden te kunnen verrichten zullen regelmatige rijbewegingen worden uitgevoerd met groot materieel en vindt tijdelijke opslag van betonblokken, breuksteen, gietasfalt en grond plaats.

Figuur 3.P langebied met locaties van werkzaamheden (Bron : Vermunt, 2 005)

4. Planning van de werkzaamheden

De werkzaamheden zullen plaatsvinden in de zomer of nazomer van 2005 en in ieder geval vóór 1 oktober worden afgerond (gezien de Keurverordening van het waterschap mag er uit veiligheidsoverwegingen tussen 1 oktober en 1 april niet aan de dijkglooiing worden gewerkt). De duur van werkzaamheden beslaat enkele weken.

5. Het toetsingskader

Vogelrichtlijn

Het deeltraject 'Promenade strand' grenst direct aan het Vogelrichtlijngebied Westerschelde (zie figuren 4). De buitenteen van de dijk en oostelijke veerdam vormt de begrenzing van de speciale beschermingszone (SBZ). Omdat het plangebied (net) buiten de beschermingszone is gelegen vindt de toetsing plaats in het kader van mogelijke 'externe werking'. Het toetsingskader wordt gevormd door de toetsingscriteria van de

Vogelrichtlijn (EU,1979) en de kwalificerende soorten volgens het aanwijzingsbesluit (LNV, 2000).

Figuur 4.B egrenzing Vogelrichtlijngebied (grijs) er hoogte van de locatie (Bron website LNV, 20 april 2005)

Het belangrijkste toetsingscriterium van de Vogelrichtlijn is conform artikel 6 van de Habitatrichtlijn (EU,199 2), de mogelijke significantie van de te verwachten effecten op de kwalificerende soorten.

<i>Niet-Broedvogels</i>		<i>Broedvogels</i>
grauwe gans	drieteenstrandloper	grote stern
bergeend	bonte strandloper	dwergstern
scholekster	rosse grotto	visdief
kluut	wulp	
bontbekplevier	tureluur	
zilverplevier	visdief	
kanoetstrandloper	grote stern	

Tabel 1.K walificerende soorten 'Westerschelde' conform aanwijzingsbesluit(LNV, 2000)

Het aanwijzingsbesluit Vogelrichtlijngebied Westerschelde kent ook zogenaamde begrenzingsoorten. Na informele navraag in Brussel en raadpleging van jurisprudentie is besloten deze soorten niet mee te nemen in de beoordeling, aangezien de verplichting hiertoe vooralsnog niet duidelijk is. Deze onduidelijkheid zal pas worden weggenomen wanneer de instandhoudingsdoelstellingen door de Minister van LNV zijn vastgelegd in nieuwe aanwijzingsbesluiten.

Habitatrichtlijn

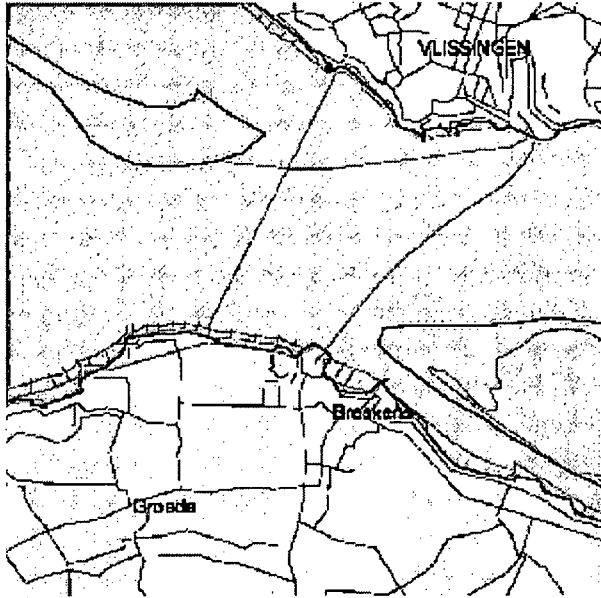
Het plangebied grenst aan het Habitatrichtlijngebied Westerschelde (figuur 5). De buitenteen van de zeekering en de havendammen vormen de begrenzing van de SBZ. De havenkom valt buiten de begrenzing. Omdat het werkgebied geheel buiten de SBZ is

---

gelegen vindt de toetsing plaats in het kader van mogelijke 'externe werking'. Het toetsingskader wordt gevormd door de toetsingscriteria van de Habitatrichtlijn (1992) en de kwalificerende habitats en soorten (website LNV, 2005).

Figuur 5.B egrenzing Habitatrichtlijngebied Westerschelde terh oogte van het plangebied (Bron website LNV, 20 april 2005)

Het belangrijkste toetsingscriterium van de Habitatrichtlijn is de mogelijke significantie van de te verwachten effecten op kwalificerende waarden. De kwalificerende habitats en soorten zijn weergegeven in onderstaande tabel.

nummer	habitat
1130	Estuaria
1330	Atlantische schorren met kweldergras
2110	Embryonale wandelende duinen
2120	Wandelende duinen op de strandwal met helm
2190	Vochtige duinvaleien
1310	Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met zeekraal en andere zoutminnende soorten
1320	Schorren met slijkgrasvegetatie
nummer	soort
1014	nauwe korfslak
1095	zeeprik
1099	rivierprik
1365	gewone zeehond
1903	groenknolorchis

Tabel 2. Kwalificerende habitattypen en soorten voor het Habitatrictlijngebied 'Westerschelde' (Bron: website LNV, 20 april 2005).

6. Voorkomen kwalificerende soorten en habitats

Onderzoek en bronnen

Het plangebied is in 2004 door de Meetinformatiedienst onderzocht op het voorkomen van beschermde planten en kwalificerende habitats. In 2004 is door SOVON een inventarisatie uitgevoerd naar het voorkomen van broedvogels, herpetofauna en zoogdieren. In opdracht van het RIKZ worden er langs en op de Zeeuwse wateren maandelijks watervogeltellingen uitgevoerd in het kader van het Biologisch Monitoring Programma Zoute Rijkswateren. Om te achterhalen of zich specifiek in de buurt van de twee werklocaties vaste rust- of verblijfplaatsen van kwalificerende vogelsoorten bevinden is navraag gedaan bij de deskundigen die zijn betrokken bij vogeltellingen (Pim Wolf, DPM en Peter Meininger, RIKZ). Ook de website www.deltavogelatlas.nl is geraadpleegd.

Kwalificerende soorten Vogelrichtlijn

Op de dijkverbeteringslocaties en directe omgeving broeden geen kwalificerende vogelsoorten. Dit komt vermoedelijk vooral door de dagelijkse intensieve menselijke activiteiten rond de haven, waaronder wandelaars en/of badgasten vanuit Breskens. Voor niet-broedvogels is alleen het slik direct ten oosten van de oostelijke havendam mogelijk geschikt als foerageergebied voor steltlopers. Dit slik bevindt zich op minimaal 50m van de oostelijk dijkverbeteringslocatie, de tussenliggende zone bestaat uit opgespoten zand oftewel kunstmatig strand (zie figuur 2). Hoge dichtheden aan foeragerende vogels worden hier niet verwacht gezien de verstoring vanaf de dijkzone en oostelijke havendam en de aanwezigheid van de Hooge Platen op circa 3km ten oosten van de planlocatie, een van de belangrijkste foerageergebieden van de Westerschelde voor steltlopers.

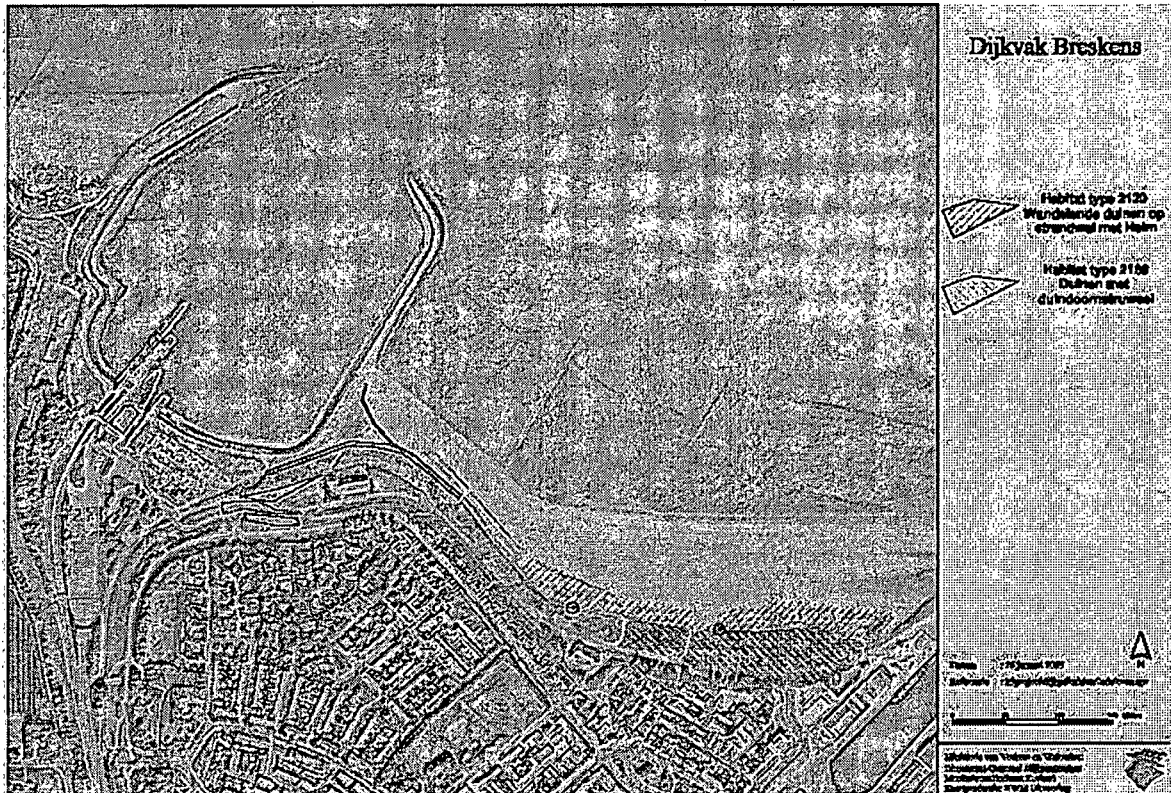
Op de oostelijke havendam wordt in het najaar en 's winters soms overtuigd door relatief kleine groepen steltlopers. Op basis van de maandelijks tellingen over een veel groter traject gaan, kan worden uitgegaan van ca. 20 bontbekplevieren, 15 à 20 steenlopers en ca. 40 scholeksters. Bij de bontbekplevier betreft dit circa 6% van het totale aantal in de Westerschelde op grond waarvan het gebied in 2000 is aangewezen (329 exemplaren gemiddeld in de jaren '93 - '97 voor de in Europa overwinterende populatie).

Kwalificerende habitats Habitatrictlijn

In de omgeving van de locatie 'Promenade strand' komt het kwalificerende habitattype 'Estuaria' voor in de vorm van zandig slik en open water op een afstand van circa 50m. De meest dichtbijgelegen kwalificerende terrestrische habitats liggen op een afstand van minimaal 300m. Het betreft de habitattypen Wandelende duinen (2110) en Duinen met duindoorn (2160) (zie figuur 6). Het aanwezige (opgespoten) strand maakt geen deel uit van kwalificerende habitat aangezien het niet voldoet aan morfologische of vegetatiekundige kenmerken van de mogelijke kwalificerende habitattypen (wandelende duinen) in de Westerschelde (Janssen en Schaminee, 2003). De Veerhaven ligt buiten de begrenzing van het habitatrictlijngebied.

Figuur 6. Voorkomen van terrestrische kwalificerende habitats in de omgeving van het plangebied (gewijzigd naar Jooisse & Jentink, 2005). Op veiligheid getoetste dijkvakken in rood en groen. Gerasterde delen en rode punten zijn groeiplaatsen van beschermde soorten in het kadervan de Flora- en faunawet (zie de soortenbeschermingstoets voor dit dijktraject).

Kwalificerende soorten Habitatrichtlijn

De kwalificerende soorten van het habitatrichtlijngebied rivierprik, zee-eekrik, gewone zeehond en groenknolorchis komen in het plangebied en directe omgeving niet voor. Voor de zeehond is de onrust langs de kustzone te groot als gevolg van intensieve recreatie. Meest dichtbij gelegen rustplaatsen van de zeehond bevinden zich op de Hooge Platen op minimaal 3 km van het werk. De groenknolorchis komt langs de Westerschelde slechts op enkele plekken en alleen binnendijks voor, en niet in buurt van de werklocatie (RIVM/CBS, 2003; mond. med. Robert Jentink, 2004).

7. Beoordeling van de effecten

Kwalificerende vogels

Voor de maximale verstoringafstand van vogels wordt uitgegaan van circa 200m (Krijgsveld et al, 2004). Binnen deze afstand tot de werklocaties broeden geen kwalificerende broedvogels (alle sterns). Op eventueel overtuigende steltlopers op de oostelijke havendam (najaar, winter) wordt geen effect van de werkzaamheden

verwacht. A Is er in de zomermaanden gewerkt gaat worden, dan zijn de vogels er niet of nauwelijks aanwezig vanwege de recreanten op de dam. Na 1 oktober kan er hoe dan ook niet gewerkt worden vanwege de Keur van het waterschap. Sowiesso is het voor de uitvoering van de werkzaamheden niet nodig de havendam te betreden, zodat ook een mogelijk effect in de maand september kan worden uitgesloten. G zien het huidige verstoringniveau en de aanwezigheid van meer foerageer- en overtijmogelijkheden op grotere afstand van de dijk, is het belang van het beïnvloedingsgebied voor de kwalificerende niet-broedvogels met redelijke zekerheid beperkt.

Concluderend kan worden gesteld, dat er geen significant effecten worden verwacht van de werkzaamheden op kwalificerende vogelsoorten van de Speciale Beschermingszone.

Kwalificerende habitats

Als gevolg van de werkzaamheden vindt er geen aantasting plaats van *kwalificerende habitats* door ruimtebeslag, aangezien deze habitats op de werklocaties niet aanwezig zijn en op minstens 300 meter afstand zijn gelegen. Effecten van verstoring in het kader van de externe werking zijn eveneens niet aan de orde, aangezien de habitats niet gevoelig zijn voor beweging en geluid op enige afstand en er geen sprake is van beïnvloeding van de abiotische milieuomstandigheden (water, bodem, lucht).

Overige kwalificerende soorten

Effecten op kwalificerende soorten van de Habitatrichtlijn zijn eveneens niet te verwachten, g zien het ontbreken van deze soorten binnen het mogelijke beïnvloedingsgebied.

Concluderend kan worden gesteld, dat er geen significant effecten worden verwacht van de werkzaamheden op de kwalificerende waarden van de SBZ Westerschelde.

8. Cumulatieve effecten

Voor een passende beoordeling dient in het kader van de interpretatie van artikel 6 van de Habitatrichtlijn rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten van andere ingrepen in of nabij de speciale beschermingszone. V olgens artikel 7 geldt deze bepaling ook voor de Vogelrichtlijn.

Aangezien de voorgenomen activiteiten echter niet leiden tot effecten op de kwalificerende habitats en soorten, kan er geen sprake zijn van cumulatie. Nadere toetsing is in dit kader dan ook niet aan de orde.

9. Mitigerende maatregelen

Om onbedoelde effecten bij de uitvoering te voorkomen is het van belang om bij de keuze van opslagterreinen en rijroutes aantasting van kwalificerende habitats (slik en duingebied) te vermijden. H et afsluiten van de oostelijke havendam in september voor de foeragerende vogels wordt niet noodzakelijk geacht, a aangezien de dam in de huidige

---

situatie veelvuldig wordt betreden door vissers en recreanten en dit kennelijk de aanwezigheid van betreffende soorten niet uitsluit.

Omschrijving maatregel	Van belang voor kwalificerend habitat of soort
Het duin en slik langs het traject mag niet gebruikt worden voor opslag, a anleg van werkwegen of het tijdelijk parkeren van materieel of 'keet'. Bij het bestek wordt een kaart met de te vermijden terreinen gevoegd.	Wandelen duinen (2110) Duinen met duindoorn (2160)

Tabel 3. Overzicht van aanbevolen mitigerende maatregelen

10. Conclusies

Er worden geen effecten verwacht van de werkzaamheden op kwalificerende soorten en habitats van de SBZ Westerschelde, uitgaande van de voorgestelde mitigerende maatregel. Een uitgebreide toetsing in de vorm van de passende beoordeling, conform de Habitatrichtlijn, is dan ook niet aan de orde.

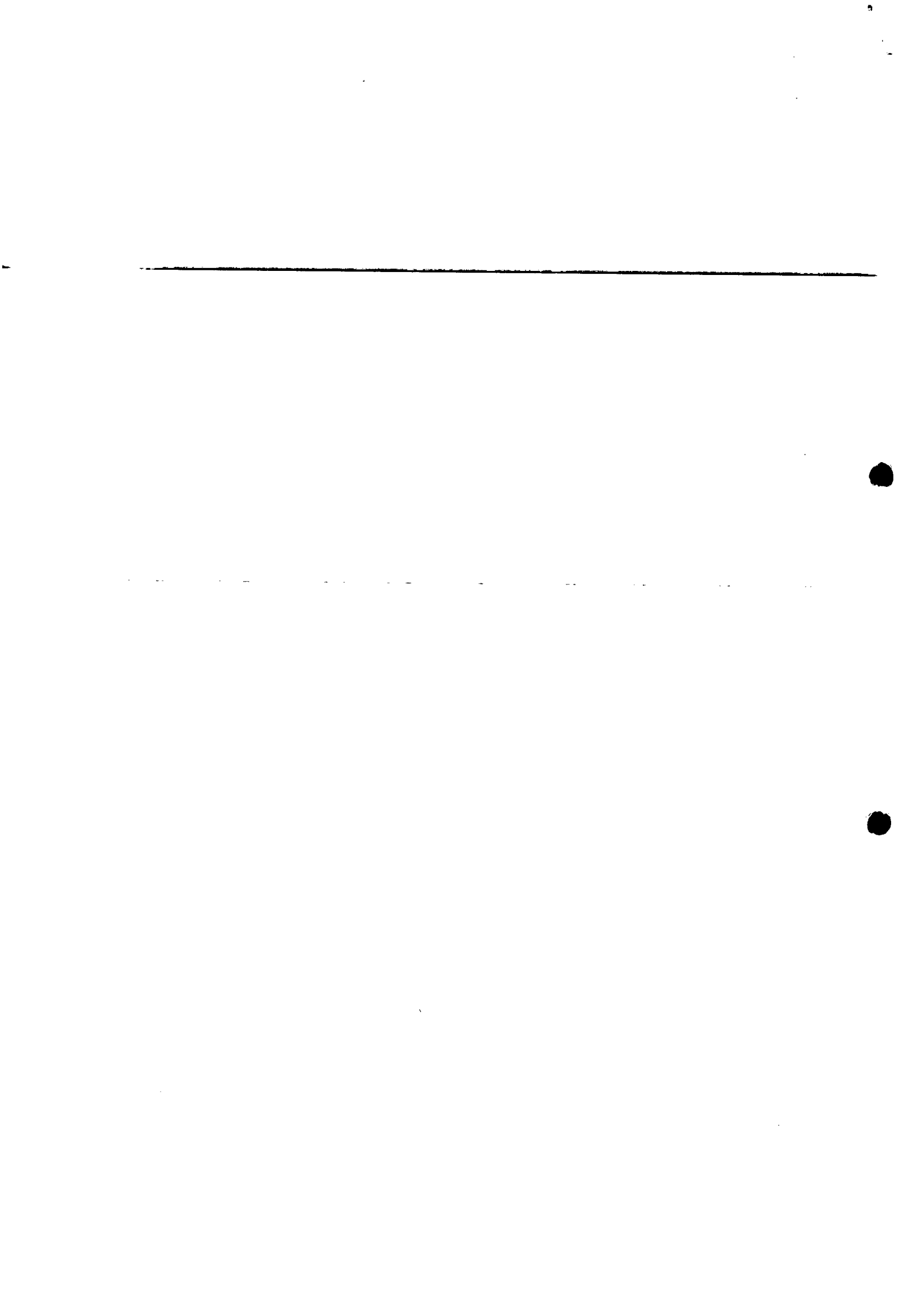

Literatuur

- Anonymus, in prep. W erken aan Natura 2000; handreiking voor de bescherming van de vogel- en habitatrichtlijngebieden. E erste proeve, v ersie 12. In voorbereiding, nog niet gepubliceerd. Ministerie van LNV, D en Haag.
- Berrevoets, C .M., R.C.W. Strucker & P.L. Meininger, 2 000-2003. W atervogels in de Zoute delta 1998/99-2001/2002. Rapporten RIKZ, M iddelburg.
- Bijlsma, R .G., F. Hustings & C.J.C amphuysen, 2001. A lgemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2).
- EU, 200 0. Beheer van 'Natura 2000-gebieden', de bepalingen van artikel 6 van de Habitatrichtlijn (richtlijn 92/43/EEG). EU, Brussel.
- Janssen, J.H.H. & J.A.M. Schaminée, 2004. Europese natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, U trecht.
- Joosse en Jentink , 2005. Detailadvies dijkvak Breskens Veerhaven en Promenade. Notitie PZDB_B_05026. Meetinformatiedienst Zeeland. 25 januari 2005.
- Kam, J. van de, B.E ns, T . Piersma & L.Z warts, 1999. Ecologische atlas van de Nederlandse wadvogels. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs bv, H aarlem.
- Kok J.& Vergeer J.W., 2004. B roedvogels van het duin bij Breskens, alsmede een beeld van herpeto- en zoogdierfauna. SOVON-inventarisatierapport 2004/26. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Krijgsveld, K.L., S.M.J. van Lieshout, J. van der Winden & S.D irksen, 2004 . Verstoringsevoelbaarheid van vogels. L iteratuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie. B ureau Waardenburg/Vogelbescherming, Culemborg/ Zeist.
- LNV, 2000 . Aanwijzingsbesluit Westerschelde als speciale beschermingszone inzake het behoud van de vogelstand. No. N/2000/330, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Natuurbeheer.
- Maes, J., B. Geysen, D. Ercken & F.O llevier, 200 3. O pvolging van het visbestand van de Zeeschelde. Resultaten voor 2002. Katholieke Universiteit Leuven, Leuven.
- Meininger, P.L., 2001. N ieuwe dijkbekleding Westerschelde en vogels. Werkdocument RIKZ-2001.812X. RIKZ, Middelburg.
- Meininger, P.L., R.H. Witte & J.G raveland, 2003. Zeezoogdieren in de Westerschelde: knelpunten en kansen. Rapport RIKZ/2003.041. Middelburg.
- Nie, H .W. de, 1996 . Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen.
- RIVM/CBS, 200 3. Natuurcompendium 2003. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Roomen, M.W.J. van, E.A.J. van Winden, K . Koffijberg, R . Kleefstra, G.O ttens, B. Voslamber & SOVON Ganzen- en zwanenwerkgroep 2003. W atervogels in Nederland in 2001/2002. SOVON-monitoringrapport 2004/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Schöter, C ., 2002. Revision der Schnäpel ond Großen Maränen des Nordsee- und südwestlichen Ostseeraumes (Teleostei: Coregonidae). Diplomarbeit Universität Bonn, Bonn .
- Vermunt, S.J.R. , 2005. D ijkverbetering Breskens. Ontwerprapport versie 1. Documentnummer PZDT-R-05091 ontw. P rojectbureau Zeeweringen.
- Voslamber, B ., E.A.J. van Winden & M.W.J. van Roomen, 200 0. M idwintertelling van watervogels in Nederland, januari 1999. SOVON-monitoringrapport 2000/02,

RIZA rapport BM9914, Expertisecentrum LNV coproductie C-31. SOVON
Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

_____

